

Koeien moeten het laatste trimester van de dracht gepamperd worden

Neospora en bvd grootste boosdoeners bij verwerpen

Sinds 2009 is in België het abortusprotocol van kracht om verwerpen te monitoren. Brucellose was lange tijd de voornaamste oorzaak van verwerpen. Uit de autopsie van foetussen en bloedanalyses blijken neospora en bvd nu de voornaamste oorzaken van abortus bij rundvee te zijn.

tekst Guy Nantier

Sinds maart 2003 is België officieel vrij van brucellose, een ziekte die overdraagbaar is van dier op mens. De brucelabacterie is bij de mens verantwoordelijk voor de zogenaamde Maltakoorts. Op de rundveebedrijven was de ziekteverwekker lange tijd de voornaamste oorzaak van verwerpen.

Door de overdraagbaarheid van dier op mens was een officieel bestrijdingsplan van kracht: jaarlijks werd op een derde van de Belgische veebedrijven bloed getapt en onderzocht op de aanwezigheid van de bacterie. Veehouders moesten standaard ook van aangekochte dieren

bloed laten tappen en op brucellose laten onderzoeken. Bovendien dienden veehouders elke verwerping verplicht te melden aan de bedrijfsdierenarts en aan te bieden voor onderzoek. De foetus onderging een autopsie. Op het bloed van het moederdier werd antistofonderzoek verricht. Dit omvangrijke bestrijdingsplan liep nog door tot 2009. Vanaf toen werd het vervangen door het huidige 'abortusprotocol' (zie kader). 'In 2010 heeft DGZ in Vlaanderen 4487 dossiers behandeld', rapporteert dierenarts Hans Van Loo, bij Diergezondheid Vlaanderen (DGZ) verantwoordelijk voor het abortusprotocol.

'In zeventig procent van de gevallen was een foetus aanwezig, in dertig procent van de gevallen niet. In het laatste geval vond onderzoek plaats op de nageboorte en via een bloedanalyse van de moeder.'

Actief op zoek naar oorzaak

Uit de cijfers blijkt dat veehouders vooral verworpen vruchten van vijf tot negen maanden oud aanbieden. Vleesveehouders zijn 'actiever' in het melden van verwerpen dan melkveehouders. 'Vleesveehouders zijn gevoeliger voor de problematiek', commentarieert Van Loo. 'Het economisch verlies is er direct en zij wensen meestal onmiddellijk de oorzaak ervan te kennen. Melkveehouders kunnen hun koeien doormelken en voelen zich misschien minder aangesproken om vanaf de eerste verwerping een analyse te laten uitvoeren.'

Pas bij vijf procent abortus vanaf de vierde maand dracht is er sprake van een echt probleem, zegt Van Loo. 'Desondanks is het behalve voor vleesveehouders ook voor melkveehouders erg belangrijk om al bij de eerste abortus op zoek te gaan naar de oorzaak ervan. Niet alleen omdat

het een collectieve verantwoordelijkheid is, maar ook om het eigen verlies te beperken.'

Bij de virale abortusverwekkers blijkt dat bvd in 2010 de belangrijkste abortusverwekker was, zowel bij melkvee als bij vleesvee (figuur 1). 'Bvd speelt een zeer grote rol als primaire abortusverwekker en als trigger voor andere abortusverwekkers zoals neospora', geeft Van Loo aan. 'Het percentage is ons inziens daarom zelfs een onderschatting. Wat ibr betreft is geen direct oorzakelijk verband met de verworpen foetussen te vinden. Wel is duidelijk dat 24 procent van de moederdieren die verworpen hebben, positief reageerde op antistoffen voor het veldvirus. Hieruit kunnen we concluderen dat ibr nog steeds op veel bedrijven aanwezig is en ook een rol speelt binnen de abortusproblematiek.'

Bij de bacteriële abortusverwekkers spant de etterkiem *A. pyogenes* de kroon. Deze bacterie komt vooral voor tijdens de stalperiode en wordt vaak teruggevonden bij etterige ontstekingen op de hakken, op schuurletsels als gevolg van een schurftinfectie of in abscessen als gevolg van pensverzuring. Via uitzaaïngen kan de ziektekiem de baarmoeder bereiken en zo abortus veroorzaken.

Gebrek aan diercomfort

Het probleem bij *A. pyogenes* is vooral te wijten aan een gebrek aan diercomfort en eventuele problemen met de voeding. 'Drachtige dieren moeten daarom worden gepamperd', zegt Hans Van Loo. 'De veebezetting hoort laag te zijn en het

soort infectie	abortus-oorzaken	drachtstadium (maanden)									percentage van abortussen		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	melkvee	vleesvee	
viraal	bvd											4,43	3,82
	ibr											n.b.	n.b.
bacterieel	<i>A. pyogenes</i>											5,18	6,32
	<i>E. coli</i>											2,64	4,17
	listeriose											0,73	1,39
	<i>B. licheniformis</i>											0,64	1,01
	Q-koorts											4,85	3,60
parasitair	neospora											14,32	8,05
schimmels/gisten	gisten											3,53	3,53
	<i>A. fumigatus</i>											2,35	2,35

Figuur 1 – Overzicht door infectie veroorzaakte abortus en mogelijk moment van optreden in dracht voor vleesvee en melkvee in Vlaanderen (n.b. = niet bekend) (bron: DGZ)

rantsen uitgebalanceerd. De stal dient optimaal geventileerd en verlicht te zijn.' 'Bij vleesvee zijn wel meer bacteriële oorzaken te vinden dan bij melkvee', vervolgt de DGZ-dierenarts. 'Een mogelijke verklaring is dat vleesvee anders wordt gehuisvest dan melkvee en dat vleesvee een lagere immuniteit bezit door tekorten op het vlak van mineralen en vitaminen. Hierdoor is het gevoeliger voor bacteriële infecties.'

Q-koorts scoort in het rijtje ook hoog. 'Maar dat is een overschatting door vele vals positieven. Het heeft te maken met de ondergrenswaarde die gehanteerd werd bij de interpretatie van de analyse-resultaten. De grenswaarde is ondertussen aangepast.'

De absolute boosdoener onder de abortusverwekkers is de parasiet neospora. Bij vleesvee wordt 8 procent van de abortussen door neospora veroorzaakt, bij melkvee is dat ruim 14 procent. Meer dan 20

procent van de koeien die verwierpen, waren besmet met neospora. 'Over het verschil tussen melkvee en vleesvee is weinig bekend. Wel is in Spanje vastgesteld dat raszuiver melkvee gevoeliger is voor abortus als gevolg van neospora dan gebruikskruisingen van melkvee met vleesvee.'

Neospora koopvernietigend

Hans Van Loo besluit: 'Op bedrijven met vijf of meer abortusdossiers is gebleken dat 23 procent van de verwerpen te wijten was aan bvd. Op 45 procent van deze bedrijven was neospora de aanleiding en in 15 procent van de bedrijven waren zowel neospora als bvd aanwezig. Bvd en neospora zijn dus absoluut de grootste boosdoeners op probleembedrijven. Daarom ligt in België een wetsvoorstel klaar om neospora, zoals bvd, koopvernietigend te maken.'

Abortusprotocol: meer dan alleen brucellose

Binnen het nieuw sanitair beleid in België moet elke veehouder iedere abortus bij runderen laten onderzoeken. Op deze manier wil de overheid de brucellose-vrije status van België blijven monitoren en waarborgen.

Verwerpen kunnen het gevolg zijn van een complex geheel aan ziekteverwekkers: virussen, bacteriën, schimmels en gisten, anaplasmen en mycoplasmen. Het abortusprotocol voorziet daarom – naast de officiële en verplichte onderzoeken op brucellose – in het opsporen van de meest gangbare infectieuze oorzaken van abortus, zoals bvd, neospora, leptospirose, ibr en blauwtong. Het abortusprotocol is eveneens een ideaal middel om opkomende dierziekten te monitoren. Momenteel heeft het extra aandacht voor Q-koorts.

Deze brede monitoring maakt het voor de veehouder en de bedrijfsdierenarts bijzonder interessant. Zij kunnen nu over meer informatie over de epidemiologische toestand van de veestapel beschikken en kunnen actie ondernemen

om verder financieel verlies door verwerpen te voorkomen. Het abortusprotocol is voor de veehouder volledig kosteloos. Het Belgisch voedselagentschap FAVV draagt alle kosten.

